

Periodická tlač

Mgr. RASTISLAV MUNK, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta,
Ústav práva informačných technológií a práva duševného vlastníctva

DOI: <https://doi.org/10.24132/ZCU.NADEJE.2022.412-420>

Kľúčové slová:

periodická tlač, tlačový zákon, zákon o publikáciách, základné práva a povinnosti

Úvod

Právna úprava periodickej tlače bola do 31.7.2022 obsiahnutá v zákone č. 167/2008 Z.z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) (ďalej len „tlačový zákon“). Odborná verejnosť aj široká verejnosť dlhodobo upozorňovala na nedostatky v právnej úprave v oblasti periodickej tlače. Jedným z najčastejšie diskutovaných problémov v aplikačnej praxi v oblasti periodickej tlače bola skutočnosť, že tlačový zákon sa dotýkal len periodickej tlače, ktorá je tlačovinou a nie jej internetovej verzie.

V tejto súvislosti dávame do pozornosti Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy (2004)¹⁶, ktoré reagovalo na vznik nových médií, a to elektronickej verzie periodickej tlače šírenej prostredníctvom internetu už v roku 2004. Došlo k rozšíreniu okruhu médií, na ktoré by sa mala vzťahovať povinnosť zverejniť odpoveď aj na elektronicкую verziu periodickej tlače, cit. „...že právo na odpoveď je vhodný opravný prostriedok v oblasti on-line médií vzhľadom k možnosti okamžitej opravy spornej informácie a vzhľadom k technicky jednoduchému spôsobu, ktorým je možné odpoveď dotknutej osoby k takýmto sporným informáciám pripojiť.“¹ Tlačový zákon v Slovenskej republike na to dlho nereagoval.

V súčasnej dobe prijatím zákona č. 265/2022 Z.z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹ Preambula Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy (2004)¹⁶.

(zákon o publikáciách) (ďalej len „zákon o publikáciách“), a to s účinnosťou od 1.8.2022 došlo k mnohým zmenám v oblasti periodickej tlače v právnej úprave Slovenskej republiky. Zákon o publikáciách nahradil a zrušil tlačový zákon. Cieľom predloženého návrhu zákona je reflektovať aktuálny vývoj a nové požiadavky v oblasti šírenia informácií, a to nie len prostredníctvom tradičnej periodickej tlače, ale aj prostredníctvom elektronických periodických publikácií a spravodajských webových portálov.²

Zákon o publikáciách priniesol mnoho zmien, z ktorých za najzásadnejšie považujeme nasledovné:

1. úprava systému evidovania periodických publikácií,
2. úprava povinností vydavateľov periodických publikácií a tlačovej agentúry pri šírení informácií,
3. povinnosť vydavateľov neperiodických publikácií uverejňovať povinné údaje vo vzťahu k šíreniu týchto publikácií,
4. povinnosť vydavateľa periodickej publikácie a prevádzkovateľa spravodajského webového portálu zapísať sa do registra partnerov verejného sektora,
5. upravuje sa transparentnosť financovania,
6. odlišiteľnosť inzercie a explicitne sa vylučuje zodpovednosť vydavateľa za pravdivosť zverejnenej inzercie, či inej formy propagácie,
7. povinnosti vydavateľov periodických publikácií vydavateľov neperiodických publikácií a prevádzkovateľov spravodajských webových portálov za účelom budovania konzervačného fondu a digitálneho depozitného fondu,
8. zriadenie registra v oblasti médií a audiovizie s cieľom umožniť verejnosti ucelený a prehľadný prístup k aktuálnym informáciám o poskytovateľoch, službách a produktoch v oblasti médií a audiovizie,
9. zavedenie samoregulácie zakotvujúcej zásadu *res iudicata*.

Vzhľadom na prijatie nového zákona o publikáciách s účinnosťou od 1.8.2022 je ešte priskoro analyzovať jeho dopad a pozitívny či negatívny vplyv na novú komplexnú právnu úpravu ako aj na periodickú tlač samotnú. S určitosťou však možno konštatovať, že zákon o publikáciách nahradil a zrušil tlačový

² Dôvodová správa k zákonu č. 265/2022 Z.z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách).

zákon, pričom došlo k mnohým zmenám v oblasti periodickej tlače v právnej úprave Slovenskej republiky. Hlavným účelom tohto článku je pomenovať najzásadnejší posun v oblasti periodickej tlače a pomenovať prípadný budúci vývoj v aplikačnej praxi.

Periodická tlač

Podľa § 2 ods. 1 zákona o periodickej tlači účinného do 31.7.2022 sa za periodickú tlač považovalo, cit. Periodická tlač sú noviny, časopisy alebo iná tlač, vydávaná pod rovnakým názvom, s rovnakým obsahovým zameraním a v jednotnej grafickej úprave, najmenej dvakrát v kalendárnom roku.³ Za periodickú tlač sa tak v Slovenskej republike dlhodobo považovala len tlačovina alebo iná tlač, to znamená len médiá v tlačenej podobe.

V súvislosti s prijatím zákona o publikáciách došlo k významnému posunu, nakoľko zákon o publikáciách už nedefinuje periodickú tlač, ale zavádza nové pojmy ako napríklad publikácia, periodická publikácia, vrátane vedeckej a odbornej periodickej publikácie. Takéto precízne definovanie nových pojmov sa javí ako vhodné, avšak z hľadiska aplikácie v budúcnosti pri takomto podrobnom definovaní viacerých pojmov môže dochádzať k aplikačným problémom.

V prvom rade je potrebné uviesť, že pojem periodická tlač bol nahradený a precizovaný viacerými pojmami, a to publikácia a periodická publikácia, pričom súčasťou samotného pojmu publikácia je aj samotný pojem periodická tlač, ktorý už však ďalej zákon o publikáciách nedefinuje.

Podľa § 2 ods. 1 zákona o publikáciách, cit. Publikácia je slovom, písmom alebo obrazom vyjadrený obsah alebo súbor obsahov, verejne rozširovaný na území Slovenskej republiky alebo určený na sprístupňovanie verejnosti na území Slovenskej republiky s cieľom informovať, zabávať alebo vzdelávať širokú verejnosť.⁴ Zároveň § 2 ods. 1 zákona o publikáciách negatívne vymedzuje, čo publikáciou nie je, a) audiovizuálne dielo, audiovizuálny záznam umeleckého výkonu a audiovizuálny záznam programu, b) zvukový záznam umeleckého výkonu hudobného diela a zvukový záznam programu.⁵ Z citovaného ustanovenia § 2

³ § 2 ods. 1 zákona č. 167/2008 Z.z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon).

⁴ § 2 ods. 1 zákona č. 265/2022 Z.z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách).

⁵ Ibidem.

ods. 1 zákona o publikáciách je tak zrejmé, že v súčasnosti už aj rôzne podcasty sú publikáciou v zmysle zákona o publikáciách, čomu doteraz podľa starého tlačového zákona tak nebolo. Základnou podmienkou, na to aby sme mohli hovoriť o publikácii (po splnení podmienky že je to obsah písomný, slovný alebo obrazový) je verejné rozširovanie na území Slovenskej republiky alebo sprístupňovanie verejnosti na území Slovenskej republiky.

Následne zákon o publikáciách člení samotné publikácie na periodické publikácie a neperiodické publikácie.

Podľa § 2 ods. 4 zákona o publikáciách, cit. Periodická publikácia je publikácia verejne rozširovaná alebo sprístupňovaná verejnosti najmenej dvakrát ročne pod rovnakým názvom a označená medzinárodným štandardným číslom seriálu (ISSN), ak bolo pridelené, ktorou je

- a) periodická tlač,
- b) elektronická periodická publikácia; elektronická periodická publikácia prístupná vo viacerých formátoch súboru sa považuje za jednu elektronickú periodickú publikáciu,
- c) spravodajský webový portál.⁶

Týmto spôsobom zákon o publikáciách vymedzil, resp. precizoval aj doteraz platnú definíciu periodickej publikácie. Periodickou publikáciou tak možno rozumieť publikáciu (z § 2 ods. 1 zákona o publikáciách je zrejmé, že ide o slovom, písmom alebo obrazom vyjadrený obsah alebo súbor obsahov), ktorá je verejne rozširovaná alebo sprístupňovaná verejnosti najmenej dvakrát ročne pod rovnakým názvom a označená medzinárodným štandardným číslom seriálu (ISSN), ak jej takéto číslo bolo pridelené, ako celok.

Vykonaním komparácie pojmu periodická tlač podľa doteraz platného tlačového zákona a pojmu periodická publikácia podľa nového zákona o publikáciách nám vychádza markantný rozdiel.

Základnými pojmovými znakmi periodickej tlače podľa doteraz platného tlačového zákona sú:

- z hľadiska formy ide o noviny, časopisy alebo inú tlač,
- je vydávaná pod rovnakým názvom,

⁶ § 2 ods. 4 zákona č. 265/2022 Z.z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách).

- je vydávaná s rovnakým obsahovým zameraním a v jednotnej grafickej úprave,
- je vydávaná najmenej dvakrát v kalendárnom roku.

Na rozdiel od pojmových znakov periodickej tlače podľa doteraz platného tlačového zákona, pojmovými znakmi periodickej publikácie podľa zákona o publikáciách sú:

- z hľadiska formy je to slovom, písmom alebo obrazom vyjadrený obsah alebo súbor obsahov,
- je verejne rozširovaná na území Slovenskej republiky alebo určený na sprístupňovanie verejnosti na území Slovenskej republiky,
- jej cieľom je informovať, zabávať alebo vzdelávať širokú verejnosť,
- je rozširovaná alebo sprístupňovaná najmenej dvakrát ročne
- je rozširovaná alebo sprístupňovaná pod rovnakým názvom
- je označená medzinárodným štandardným číslom seriálu (ISSN), ak bolo pridelené,

Periodickou publikáciou je menovite:

- a) periodická tlač,
- b) elektronická periodická publikácia; elektronická periodická publikácia prístupná vo viacerých formátoch súboru sa považuje za jednu elektronickú periodickú publikáciu,
- c) spravodajský webový portál.

V tejto súvislosti je dôležité potrebné upriamiť tiež pozornosť na skutočnosť, že za periodickú publikáciu sa podľa zákona o publikáciách účinného od 1.8.2022 považuje periodická publikácia ako celok, pričom za periodickú publikáciu nemožno považovať len jej jednotlivé časti, resp. obsahy.

Po vykonaní komparácie môžeme zhrnúť v čom došlo k posunu medzi periodickou tlačou podľa doteraz platného tlačového zákona a periodickou publikáciou podľa nového zákona o publikáciách, pričom poukazujeme na znaky, ktoré má periodická publikácia oproti periodickej tlači:

- z hľadiska formy je to slovom, písmom alebo obrazom vyjadrený obsah alebo súbor obsahov,

- je verejne rozširovaná na území Slovenskej republiky alebo určený na sprístupňovanie verejnosti na území Slovenskej republiky,
- jej cieľom je informovať, zabávať alebo vzdelávať širokú verejnosť,
- je označená medzinárodným štandardným číslom seriálu (ISSN), ak bolo pridelené,
- ide o periodickú tlač, alebo elektronickú periodickú publikáciu alebo spravodajský webový portál.

To čo bolo v minulosti najviac kritizované bola skutočnosť, že tlačový zákon sa síce vzťahuje na periodickú tlač v jej tlačenej podobe, ale už sa nevzťahuje na povedzme aj ten istý obsah (mnoho krát aj rozsiahlejší a menený v reálnom čase) periodickej tlače, ktorý je šírený prostredníctvom webových stránok. Toto bolo novým zákonom o publikáciách odstránené tým, že za periodickú publikáciu sa považuje aj elektronická periodická publikácia spravodajský webový portál, pričom oba tieto právne inštitúty možno zaradiť ako najbližšie pojmy šíreniu obsahu periodickej tlače, ktorý je šírený prostredníctvom webových stránok. Zákon o publikáciách síce nedefinuje bližšie elektronickú periodickú publikáciu, možno za ňu považovať periodickú publikáciu za splnenia podmienok stavených podľa § 2 ods. 4 zákona o publikáciách v elektronickej podobe. Na rozdiel od toho, zákon o publikáciách definoval ako nový legislatívny pojem spravodajský webový portál, ktorý je definovaný v § 2 ods. 5 zákona o publikáciách, cit. Spravodajský webový portál je periodická publikácia, ktorá sprostredkúva širokej verejnosti pravidelne aktualizované komunikáty novinárskej povahy prostredníctvom aplikácie alebo webového sídla pod spoločným názvom webovej domény druhej úrovne alebo nižšej úrovne, ak nie je jej prílohou alebo osobitným obsahom; za pravidelné aktualizovanie sa považuje aktualizovanie, ktoré sa realizuje najmenej jedenkrát za týždeň.⁷

K pojmu periodická publikácia, ktorý sme analyzovali doteraz v tomto článku ako pojem najbližší pôvodnej periodickej tlači, zákon o publikáciách definoval aj pojem vedecká periodická publikácia a pojem odborná periodická publikácia, ako špecifické typy periodickej publikácie.

Podľa § 2 ods. 6 zákona o publikáciách, cit. Vedecká periodická publikácia je publikácia, ktorá prezentuje najnovšie, predtým nepublikované poznatky, vedomosti a výsledky vedeckej činnosti autora alebo autorského kolektívu a je

⁷ § 2 ods. 4 zákona č. 265/2022 Z.z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách).

prioritne určená pre danú vedeckú komunitu; vedecká periodická publikácia môže obsahovať aj odborné či prehľadové príspevky, ktoré v publikácii predstavujú odlišnú formu pridanej hodnoty príspevkov.⁸

Podľa § 2 ods. 7 zákona o publikáciách, cit. Odborná periodická publikácia je publikácia, ktorá prezentuje s vysokou mierou odborného spracovania známe odborné informácie a overené odborné a vedecké poznatky, vedecké informácie a výsledky vedeckého výskumu širšej verejnosti; odborná vedecká publikácia obsahuje príspevky, ktoré nemajú vedecko-objaviteľský charakter, ale podávajú známe informácie, kumulujú, syntetizujú, vysvetľujú alebo zovšeobecňujú známe poznatky z viacerých zdrojov.⁹

Vedeckou periodickou publikáciou je tak podľa nového zákona o publikáciách publikácia, ktorá prezentuje najnovšie, predtým nepublikované poznatky, vedomosti a výsledky vedeckej činnosti autora alebo autorského kolektívu a je prioritne určená pre danú vedeckú komunitu; vedecká periodická publikácia môže obsahovať aj odborné či prehľadové príspevky, ktoré v publikácii predstavujú odlišnú formu pridanej hodnoty príspevkov. Popri tom odbornou periodickou publikáciou sa podľa nového zákona o publikáciách rozumie publikácia, ktorá vysokou mierou odborného spracovania prezentuje známe odborné informácie a overené odborné a vedecké poznatky, vedecké informácie a výsledky vedeckého výskumu širšej verejnosti; odborná vedecká publikácia obsahuje príspevky, ktoré nemajú vedecko-objaviteľský charakter ale podávajú známe informácie, kumulujú, syntetizujú, vysvetľujú, zovšeobecňujú známe poznatky z viacerých zdrojov.

Okrem všetkých nových legislatívnych pojmov, ktoré boli analyzované v tomto článku, zákon o publikáciách definuje aj neperiodické publikácie, vedecké neperiodické publikácie ako aj odborné neperiodické publikácie, ktorým sa však článok nevenuje, nakoľko prioritným účelom tohto článku bolo analyzovať periodickú tlač podľa tlačového zákona účinného do 30.7.2022 a novú právnu úpravu periodickej publikácie podľa zákona o publikáciách účinného od 1.8.2022.

Takéto rozdelenie publikácii na periodické publikácie a neperiodické publikácie a následne pri každých z týchto publikácii tiež na vedecké publikácie

⁸ § 2 ods. 6 zákona č. 265/2022 Z.z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizízie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách).

⁹ § 2 ods. 7 zákona č. 265/2022 Z.z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizízie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách).

a odborné publikácie, ako aj zadefinovanie nových právnych inštitútov ako spravodajský webový portál má význam z hľadiska následného stanovenia práv a povinností pre tieto jednotlivé typy publikácií. Nemožno prijatiu nového zákona o publikáciách s účinnosťou od 1.8.2022 odoprieť snahu o čo najpodrobnejšie definovanie jednotlivých typov publikácií a z nového zákona o publikáciách je vidieť najzásadnejší posun v oblasti periodickej tlače, ale len aplikačná prax ukáže či takéto rozdrobené definovanie a rozdelenie jednotlivých typov publikácií nebude spôsobovať aplikačné problémy.

Záver

Prijatím zákona č. 265/2022 Z.z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách) s účinnosťou od 1.8.2022 došlo k mnohým zmenám v oblasti periodickej tlače v právnej úprave Slovenskej republiky. Zákon o publikáciách nahradil a zrušil tlačový zákon.

Hlavným účelom článku bolo pomenovať najzásadnejší posun v oblasti periodickej tlače a pomenovať prípadný budúci vývoj v aplikačnej praxi.

Článok napriek mnohým zmenám v oblasti periodickej tlače v právnej úprave Slovenskej republiky sa týmto nevenoval, ale upriamil pozornosť výlučne na periodickú tlač, za ktorú sa v Slovenskej republike dlhodobo považovala len tlačovina alebo iná tlač, to znamená len médiá v tlačenej podobe. V súvislosti s prijatím zákona o publikáciách došlo k významnému posunu, nakoľko zákon o publikáciách už nedefinuje periodickú tlač, ale zavádza nové pojmy ako napríklad publikácia, periodická publikácia, vrátane vedeckej a odbornej periodickej publikácie.

Základným cieľom bolo analyzovať najzásadnejší posun v oblasti periodickej tlače podľa tlačového zákona a uviesť novú právnu úpravu periodickej publikácie podľa zákona o publikáciách.

Abstract

Periodical press

Act. no. 265/2022 Coll. on Press Publishers and the Register in the Field of Media and Audiovisual and on Amendments and addition of certain Acts (Publications Act) with effect from August, 1 2022 constitutes a long-awaited

shift in the legislation in the field of periodicals in the Slovak Republic. While for a long time only printed matter of periodicals or other press, i.e., media in printed form, was considered periodicals, the Publications Act changed it.

The aim of the article was to analyze the most fundamental shift in the field of periodicals in the Slovak Republic which occurred with the adoption of the Publications Act. The article directed attention exclusively to periodicals which understood press in its literal meaning i.e., in the Slovak republic periodical press or other press were for a long-time considered periodicals only if printed. In connection with the adoption of the Publications Act, there was a significant shift, as the Publications Act no longer defines periodical press but introduces new terms such as publication, periodical publication including scientific and professional periodical publication.

The basic goal was to analyze the most fundamental shift in the field of periodicals according to the Press Act and to introduce a new legal regulation of periodical publications according to the Publications Act.